

טיפה פחות שקופים

כולנו מכירים אותם. הם יכולים להיות ילדינו הפרטיים, הילדים של השכנה או החברה, או ילדים שאנחנו זוכרים משנותינו בבית הספר: ילדים חמודים וטובים שלא מסתדרים מבחינה חברתית. רובנו אולי גדלנו לחשוב שעניין חברתי זה משהו ש"או שיש לך או שאין לך", אך מסתבר שזה לא כך ושמימונויות חברתיות, כמו כל מיומנות אחרת, הן דבר נרכש שאפשר ללמוד.

לפני שלוש שנים הקימה אודליה אלקובי את מרכז 'תעצומות' ששם לו למטרה להביא לשיפור איכות חייהם של תלמידי בית הספר. מתוך

אודליה אלקובי עבדה עם נערים בעלי קשת רחבה של קשיים לימודיים, עד שהבינה כי במקביל לפן הלימודי מתקיים עולם שלם של כללים חברתיים שהם צריכים ללמוד. כדי להקל על ילדים שמתמודדים עם קושי חברתי היא הקימה את מרכז 'תעצומות', שם היא מלמדת אותם מגיל צעיר את מה שנראה לפעמים מובן מאליו אך להם זה עולם ומלואו

אפרת (פריש) אטיאס | איור: רות אדלר

ילד עם הפרעות קשב ואימפולסיביות עלול להיות לא מוזמן למשחק מכיוון שהוא תמיד מתפרץ

”

הבנה שעצת חז"ל "קנה לך חבר" משפרת את איכות החיים של כולנו ודחייה חברתית אינה גזירת גורל, היא וצוות היועצים במרכז מלמדים ילדים ובני נוער כיצד לרכוש ולפתח מיומנויות חברתיות.

כך הייתה גם עדי, ילדה יפה, שקטה ומתוקה בכיתה ו', אך דחוייה חברתית, שאיש לא הבין מדוע בנות כיתתה מתרחקות ממנה. "היא הגיעה אלינו למרכז", מספרת אודליה, "ומיד שמנו לב שהיא לא יוצרת קשר עין. שפת הגוף שלה הייתה נורא כפופה ומכונסת, וזה גרם לדחייה בקרב בני גילה. היא ילדה חכמה מאוד. דיברנו איתה על שפת הגוף, שזו השפה שבה הגוף מדבר, ועל העין שהיא ראי הנפש, שנותנת תוקף למה שאנחנו אומרים. עדי הבינה מהר מאוד ויישמה את הצורך בקשר עין ובהליכה בזקיפות קומה. היא התחילה לחייך, ופתאום היה אפשר לראות כמה היא יפה, וזה מיד השפיע על הקשרים החברתיים שלה."

שלמה, ילד שתמיד מסתבך בקטטות בבית הספר סביב עניינים חברתיים, היה רגיש מאוד לעלבונות. ברגע שהיה מרגיש שמעליבים או דוחים אותו - הוא היה תוקף. פעם אחת רצה להצטרף בהפסקה למשחק כדורגל. הילדים אמרו לו שהמשחק כבר החל ואי אפשר עוד להצטרף, אך כמה דקות אחר כך הסכימו לצרף שני ילדים אחרים. העלבון הצורב הוביל את שלמה לחטוף לילדים את הכדור ולהשליכו לעברם, וכך והתפתחה תגרה המונית. במפגשים בקבוצה החברתית במרכז 'תעצומות' הבין שלמה שכשהוא נעלב הוא הופך

להיות תוקפן, והתוקפנות הזאת מובילה לדחייה נוספת. "כשהוא הבין את המעגל שבו הוא נמצא, הוא זינק. הוא כבר ידע לזהות את זה ולהתרחק. כפועל יוצא מכך מספר ההרחקות שלו מבית הספר ירד פלאים", מספרת אודליה.

מאודליה שמעתי גם על מיכל, ילדה מקסימה אבל מאוד ביישנית. "היה צריך לעבוד איתה על העניין של יוזמה. היא לא הסכימה לומר שלום למי שלא אמר לה קודם. נתנו לה שיעורי בית ליזום אמירת שלום ולנופף ראשונה לילדה אחרת, ולא רק כתגובה. היה מאוד מרגש לראות איך היא עשתה את זה. כשמכל סיפרה לנו בחיך שילדים הגיבו אליה בשמחה, הבנו שהיא קלטה את העניין של נטילת יוזמה."

מכירים חוקים חברתיים

מה מאפיין את הילדים בקבוצות הטיפוליות? "מדובר בילדים רגילים שזקוקים ליותר תיווך ולהמשגה של חוקים חברתיים. הם צריכים להבין שהעניין החברתי זה לא ג'ונגל ויש חוקים בסיפור הזה", מסבירה אודליה.

איך עובדים עם הילדים הדחויים חברתית?

"למרות שאולי כך זה מצטייר, אנחנו בכלל לא עובדים עם ילדים מהחינוך המיוחד. לפעמים דווקא להפך. יש לנו בתעצומות' קבוצה חברתית לילדים מחוננים, גם להם יש קושי. לעתים סביב העניין של שוויון, שזה ערך בסיסי בחברות. הם מרגישים עליונות על חבריהם וגם נחיתות מכיוון שהם מבינים שהם לא בעניינים, והמעבר בין נחיתות חברתית לעליונות חברתית מקשה

על השתלבותם בחברה."

איך מתנהל הטיפול?

"כשילד מגיע אלינו, קודם כול אנחנו עושים מיפוי, לראות איפה הוא עומד. הוא מגיע לפגישה איתי, ולפעמים ההורים יקבלו ממני המלצה אחרת ואני לא אכניס אותו לקבוצה החברתית. למשל, פעם הייתה אצלי ילדה עם בעיות קשב קשות שלו בבעיות חברתיות, ואמרתי להורים: 'עזבו, היא לא צריכה קבוצה חברתית, היא מבינה סיטואציות חברתיות נהדר, היא פשוט מאוד אימפולסיבית וזה פוגע בה חברתית, ואתם צריכים לטפל באימפולסיביות שלה' - ולא קיבלתי אותה לקבוצה החברתית."

לקווית למידה יוצרות בהכרח דחייה חברתית?

"כיום אנחנו יודעים שלקוויות למידה לעתים משפיעות על המצב

ואימפולסיביות עלול להיות לא מוזמן למשחק מכיוון שהוא תמיד מתפרץ, מתקשה להמתין בתור או משנה את כללי המשחק באמצע כדי שלא להפסיד."

על איזו שיטה מבוססת העבודה שלכם?

"אנחנו מתבססים על השיטה הקוגניטיבית-התנהגותית. צריך בשלות קוגניטיבית, ללמוד מיומנויות חברתיות, לנתח סיטואציות, להבין חוק חברתי. לכן אנחנו עובדים רק עם ילדים מהחינוך הרגיל, ורק עם גילאי כיתות ה' ומעלה, עד "ב", אומרת אודליה ומסבירה אילו מרכיבים בטיפול מצריכים הבנה: "צריך יכולת להבין ממה נגרמה הסיטואציה, ממה הכול מתחיל, ללמוד שפת גוף, לזהות רגשות אצל האחר ולהתמודד עם עלבון."

היא הגיעה אלינו ומיד שמנו לב שהיא לא יוצרת קשר עין. נורא כפופה ומכונסת, וזה גרם לדחייה בקרב בני גילה

”

בקבוצה עולים מושגים כמו אמפתיה, הכלה, הקשבה, ויש חוקים חברתיים שנלמדים."

בשל רמת הרגישות הגבוהה והדברים האישיים שעולים בטיפול, אודליה מציינת כי "יש מתבגרים שמעדיפים פגישות אחד על אחד, יש שמעדיפים בזוג ויש גם קבוצות. הטיפול הוא קצר מועד, בטווח של ארבעה חודשים."

בס"ד אביהם של ילדי ישראל

לאן מובילה מפת האוצר?
מי מסתובב במטע חשוך
באמצע הלילה? ואיך כל זה
קשור להלכות שמיטה?

בעקבות מצוות "ושבתה הארץ"

שלושה אחים מוצאים מפת
אוצר, ויוצאים למשימה נועזת
שמתגלגלת למבצע הצלה
נועז. לאורך כל הדרך מלווה
אותם דמותו של הרב אליהו,
ששולחת להם רמזים שיובילו
אותם לפתרון התעלומה -
דרך הלכות השמיטה.

סיפור קומיקס עלילתי
והלכות שמיטה לילדים.
הרפתקה מותחת משולבת
בהסברים קלילים ובהירים
על דיני השמיטה בשדה
ובבית. התוצאה היא ספר
מרתק, משעשע וגם מקנה
ידע הלכתי, לאור פסקי הרב
מרדכי אליהו זצ"ל. ספר זה
הוא חלק מסדרת "אביהם של
ילדי ישראל", המפגיש את
הילדים עם דמותו של הרב
אליהו, וכעת גם עם פסקי
ההלכתיים.

092-4874666 | www.harav.co.il

יש הלכות איך לזרוק את הפח?

02-6521195 חנות ההוצאה לאור דרכי הוראה
www.harav.co.il מרכז שטנר 3 ירושלים

בכיתה ה',
ונתתי להם
דוגמאות
שלא הייתי
נותנת אפילו
לילדים בכיתה

ו'. למשל, שאנשים לא

אוהבים שמחטטים לידם באף,
שאנשים לא אוהבים שעושים
לידם גרעפסים ופלוצים, ממש
ככה. כל מפגש נגמר בזה שכל
ילד אומר משהו שהיה משמעותי
לו, וכולם אמרו בסוף המפגש
שהחוק החברתי הזה היה להם
ממש משמעותי."

איך את מסבירה את זה?

"הרבה פעמים זה מזכיר לי הוראה
מתקנת, שילדים רואים טקסט
ונבהלים, ולא יודעים איך אפשר
להתמודד עם זה - ואז מלמדים
אותם איך אפשר. אותו דבר כאן.
מתווכים להם את העניין החברתי,
הכול זה תיווך. למשל, היה לנו ילד
שדיבר חלש, ותוך כדי הקבוצה
אמרנו שאנחנו רוצים ללמוד חוק
חברתי חדש: אנשים לא אוהבים
להתאמץ, הם אוהבים לשמוע
ישר בלי לשאול כל הזמן מה, והם
מקבלים את זה. ילד מחונן, שהקול
שלו פתאום במהלך שיחה היה
הופך להיות צפצפני, לימדנו אותו
שזה לא נעים לאנשים והוא הפסיק
להשתמש בקול הזה."

אז הילדים שמשתתפים בקבוצות
הללו הופכים פתאום למלכי
הכיתה?

"המטרה היא לא שהילד יהפוך
פתאום להיות חיה חברתית",
מדגישה אודליה, "אלא שתהיה
לו לפחות חברות אחת הדדית.
לשם אנחנו שואפים. המחקרים

איך יודעים שהקבוצה השיגה את
מטרתה?

"במפגש האחרון אנחנו שואלים
אותם אם הסימן התקיים. אגב,
אנחנו מבקשים מהם לא להתאמץ
להשיג את הסימן הזה במהלך
קיום הקבוצה, כי אם ילד מתאמץ
נכנס כאן ממד של סטרס וגמרנו
את העסק."

יש הצלחות?

"ברוך ה' הסימנים מתקיימים.
יש ילד שאמר 'אם אחר הצהריים
חברים יקראו לי לכדורגל, סימן
שהקבוצה עזרה', ובמהלך הקבוצה
הוא אמר לנו שהסימן כבר עובד."

מה עושים במסגרת הקבוצה?

"עובדים על המשגת

מדובר בילדים רגילים
שזקוקים ליותר תיווך
ולהמשגה של חוקים
חברתיים. הם צריכים
להבין שהעניין החברתי
זה לא ג'ונגל ויש חוקים
בסיפור הזה

חוקים חברתיים, שיבינו שיש לזה
חוקים וזה לא ג'ונגל. לדוגמה, היה
ילד שעשה גרעפס באמצע המפגש,
ואני כמדריכה התעלמתי. ואז הוא
עשה עוד אחד ושוב התעלמתי, ואז
ילד אחד אמר: 'אה, הוא כל הזמן
עושה גרעפסים', ואז אמרתי: 'זאת
הזדמנות נהדרת להכיר חוק חברתי:
אנשים לא אוהבים התנהגות
מגעילה לידם'. עכשיו, אלה ילדים

אודליה מספרת כי בפגישה
הראשונה במרכז מבקשים מהילד
שייתן סימן כיצד ידעו בסוף
שהקבוצה עזרה לו. "הופכים את
זה לסימן קונקרטי, ולא רק תחושה
באוויר". ילדים, לדבריה, אומרים
לפעמים דברים מאוד עצובים.
למשל: "אם בהפסקה ילד אחד ידבר
איתי - סימן שהקבוצה עזרה לי", או
ילדה שיכולה להגיד "אני גרה מחוץ
ליישוב, ובבת מצוות אני צריכה
שאבא שלי יבוא וייקח אותי. אם אני
אמצא מישהי שתסכים שאחרי בת
מצווה אני אבוא לישון אצלה - סימן
שהקבוצה עזרה לי". ילד אחד אמר
שאם יהיה לו אומץ לומר למישהו
שלום, סימן שהקבוצה עזרה לו.

"אנחנו קוראים לקבוצות 'קבוצת
שיטות איך יהיו לי יותר חברים'.
ורוב הילדים אומרים לי 'מה, יש
שיטות?'. הם בטוחים שזו גזירת
גורל, או שאתה מקובל או שלא.
בתכנית הזאת אנחנו מלמדים
אותם שאתה לא חייב להיות במצב
הזה, שאיכות החיים שלך יכולה
להשתנות לטובה."

"הם לא מצפים להיות מלך הכיתה
או משהו כזה", היא מסבירה, "הם
רק רוצים שיראו אותם, שיכירו
בהם. לילדים כאלה קוראים 'ילדים
שקופים', שהם לא דחויים, אבל
הם שקופים לחברה, כאילו לא
רואים אותם. הם לא מעצבנים
אף אחד, אבל את הילד השקוף
שוכחים להזמין למשחק כדורגל.
או כשהבנות יוצאות לסיבוב, אז
לא אכפת להן שאותה בת שקופה
תבוא. אבל בגלל שהיא שקופה לא
זוכרים להזמין אותה, לא שמים לב.
אלה הילדים שיכולים להיות חולים
ואף אחד לא יתקשר אליהם."

לא חייבים לסבול במערכת החינוך, אפשר גם אחרת... צילום אילוסטרציה

העדכניים אומרים שחברות אחת הדדית שווה ברווחה הנפשית שלה לילד המקובל בכיתה".

ומה אומרים על כך ההורים?

"צריך לדעת שהרבה פעמים ההורים מודאגים יותר מהילד. טוב לו, יש לו חבר אחד טוב והם משתובבים ביחד וכיף להם, ואז ההורים אומרים: 'אבל הוא נדבק אליו, מה יהיה עם הילד הזה לא יגיע יום אחד?'. ואני אומרת להם: 'תעזבו, טוב לו. אתם רוצים שהוא יהיה חיה חברתית, אבל הוא לא רוצה, טוב לו ככה! אם יש לו חברות אחת הדדית - אז כדאי לעזוב את הילד במנוחה ולראות את שביעות הרצון שלו,

כי בסופו של דבר זו איכות חיים. כשיש דחייה חברתית צריך לראות מה המקור לזה ולא מיד לטפל בדחייה", מסכמת אודליה.

מתפיסה לימודית לראייה חברתית

כבר שנים רבות שאודליה

גם לילדים מחוננים יש קושי. הם מרגישים עליונות על חבריהם וגם נחיתות והמעבר בין שניהם מקשה על השתלבותם בחברה

(36), אשר מתגוררת עם משפחה ובעיקר את האמונה והחוויה של ביד בנימין, מלמדת ילדים ובני היכולת לשנות ושאפשר אחרת,

לא חייבים לסבול במערכת החינוך. גם העבודה עם ראש הישיבה, הרב יששכר, השפיעה עליי מאוד בתחום של עבודה עם אנשים וראייה ארגונית".

איך נולד המכון?

"הרב יששכר דחף אותי לפתוח את מכון 'תעצמות'. אני ממש זוכרת אותו אומר: 'לא יכול להיות שמגיעים אלינו בכיתה ט' חברה' כושלים לימודית, כשאפשר לפתור את זה בכיתה ג'. לכן תעזרי לילדים ולהורים'. פתחתי את 'תעצמות' ביד בנימין, וברבות הימים נפתח גם סניף ברמת בית שמש. המטרה היא לשפר את איכות החיים של התלמידים בבית הספר הרגיל, ועיקר השירות שניתן הוא הוראה מתקנת לימודית".

אז איך הגעתם לעסוק בתחום החברתי?

"מהר מאוד הבנו שאיכות החיים של התלמיד לא נגמרת בלימודים, אלא מבוססת לא פחות על העניין החברתי". אלא שכאן זה יותר מסובך. בניגוד למצבו הלימודי, יש פחות פידבק על מצבו החברתי של התלמיד. "יותר מזה", מסבירה אודליה, "מסתבר שלא תמיד יש כלים לדעת מה מצבו החברתי של הילד, למעט מקרים בולטים. ההתרחשויות החברתיות בחלקן מתרחשות מתחת לפני השטח, במיוחד אצל בנות. אבל כאן גם יש הרבה יותר מוטיבציה מצד הילדים לשינוי ולשיפור".

לאחר בירור ולמידת הנושא, החליטה אודליה להתמחות בתחום זה בהנחייתה של יעל אברהם, פסיכולוגית חינוכית שמתעסקת בדחייה חברתית ופרסמה מאמרים

קנה לך חבר

איך תזהו אם הילד מתמודד עם קושי חברתי וכיצד תטפלו בבעיה | הנחיות להורים

1. אוטו? לא בכפייה אלה בהעלאת מודעות להתנהגות פרו-חברתית.

6. תנו מקום לרגשות ולביטוי שלהם, יש לזה קשר ישיר למיומנויות חברתיות. ילד שיועד לזהות רגשות לא יצחק כשחברו עצוב, וידע לא לעבור את הגבול כשצוחקים עם חבר.

7. לשחק, לשחק ולשחק במשחקי קופסה. במשחקים, אלה הילד מבין מה הם חוקים, הוא מבין שלפעמים אני מפסיד ולפעמים מנצח, לומד לחכות בתור וכדומה.

8. אל תזלזלו בהקניית הרגלי היגיינה אישית, משום שלפעמים הם מהווים מסך חברתי. למדו את הילדים לצאת מהבית כשהם מסודרים, בלי כינים ובלי לכלוכים בשיניים. זה לא הכול, אבל כשיש קושי זה מחריף את הבעיה.

9. לפעמים הורים פוסלים חברות על בסיס גיל או מעמד, וזה הפסד לילדם! כל חברות באשר היא מאמנת את הילד בכישורים חברתיים. כשלב ראשון זה נהדר, ויש ילדים שאינם זוכים גם לזה. אם לילד בכיתה ז' יש חבר בכיתה ה' - אל תפסיקו את החברות שלהם. שם הוא לומד לשאת ולתת ולשחק, ובהמשך היעד יהיה חברות עם בני גילו.

10. אל תשלימו עם מצב של דחייה או שקיפות חברתית! פנו למחנך הכיתה, ואם צריך גם לטיפול. זה יכול להיות אחרת.

1. היו רגישים לנרטיב החברתי של ילדכם. זה לא חייב להימשך, לא דחייה חברתית ולא שקיפות חברתית!

2. לאמונות משפחתיות יש השפעה על מידת ההתקשרות של הילד עם בני גילו. תנו את הדעת למסרים שלכם. דוגמאות לאמונות מחבלות: "חברות זה עבירות", "אל תסמוך על אף אחד", "רק במשפחה אפשר...", "אתה שווה יותר", "הם לא ברמה של המשפחה שלנו".

3. שימו לב להתנהגות החברתית שלכם כהורים. אם אתם לא יוצאים אף פעם לאירוע חברתי כי זה בזבז זמן או משום שזה מלאה אתכם, אז מה הפלא שגם הילד לא רוצה לצאת? ואם כבר יצאת עם חברה לקפה - שתפי בכך את ילדיך.

4. ילד שנוצרת סביבו דינמיקה של "כבשה שחורה" בבית ("שולחן השבת בלעדיו נראה אחרת", או "אחות זה עולם אחר") לעתים ישחזר את החוויה המשפחתית בכיתה. המענה יהיה דרך עבודה בבית.

5. תנו את הדעת בשיח בבית לרגישות חברתית. אצלנו כל אחד שולח משלוח מנות לארבעה חברים, ועוד משלוח אחד לשמח ילד שלא תכננת לשלוח לו. אפשר לשאול את הילדה לפני שהיא הולכת למסיבת בת מצווה, אולי יש מישהי שאין לה איפה לישון אחרי המסיבה, ואם כן - אולי נזמין

עיצוב ללא גבולות

כיום אנחנו יודעים שלקויות למידה לעתים משפיעות על המצב החברתי. לדוגמה, נער שמתקשה בהבנת הנקרא, בעיקר בהבנת מסר סמוי בטקסט, עלול להתקשות בהבנת רמזים חברתיים

מקמטים מחמאות
לסיום, אודליה נזכרת בילדה עם ביטחון עצמי שהיו לה המון מריבות עם בנות בכיתה. "במפגש קבוצתי אחד דיברנו על מחמאות, כי זה כישור חברתי מאוד משמעותי."

אנשים אוהבים להרגיש טוב איפה שהם נמצאים, ומחמאות גורמות בדרך כלל לאנשים להרגיש טוב. דיברנו על מה זה מחמאה, ואיך נותנים אותה, ושהיא צריכה להיות מלווה בקשר עין, ושצריך לתת מחמאה על משהו מדויק, ספציפי. ואז עשינו להם אימון אישי, לתת מחמאה לאיזושהי דמות סמכותית ולמישהו מבני הגיל. כשהיא נתנה מחמאה לחברה, היא נעלבה שהחברה לא הגיבה כפי שציפתה. דיברנו על זה שלפעמים אנשים מקמטים את המחמאה, כמו שמקמטים נייר ושמים אותו בפח. ואז דיברנו על למה זה קורה שאנשים מקמטים מחמאה, ושגם אנחנו עושים את זה לפעמים.

"בסבב הסיכום שלנו היא אמרה שבכל פעם שמישהי הייתה מקמטת מחמאה שלה, היא הייתה 'נשרפת' אצלה, כי היא הייתה זוכרת לה את זה."

מבחינתה היא חוותה את זה כעלבון, שמה שאני אומרת לא שווה. פתאום היא הבינה שאנשים מקמטים מחמאות לפעמים בגלל בושה או מבוכה. זו הייתה בשבילה תובנה מדהימה, ואז משהו בה התרכך כלפי בנות אחרות והמצב החברתי שלה מאוד השתפר." ■

נגישים להורים ומורים באתר פסיכולוגיה עברית. מאז, כבר ארבע שנים שהן ביחד. "מלימוד חברותא ביד בנימין זה הפך להכשרה מסודרת, שכל הזמן גדלה ומשתנה בהתאם למחקרים ולידע הקיים."

איך זה עובד בפועל?
"מגיעים אלינו מקרים מכל הארץ, ביד בנימין או ברמת בית שמש. את הטיפול נותנות יועצות חינוכיות בעלות תואר שני שעברו הכשרה במיומנויות חברתיות. בחלוף הזמן נוצרו שלושה סוגי מענים: טיפול פרטני חברתי, בין שישה לעשרים מפגשים, שבמסגרתו נעשית לעתים עבודה עם ההורים כדי לקדם את התהליך; טיפול קבוצתי ב'תעצומות', כחמישה עשר מפגשים, וגם כאן ההורים מעורבים; ותכנית התערבות פסיכו-חינוכית בית ספרית. התכנית הבית ספרית מורכבת מהנחיה למחנך בכיתה לשינוי אקלים חברתי ובמקביל עבודה טיפולית עם מספר ילדים, שהיא כמו הוראה מתקנת חברתית, כאשר ההורים גם שותפים לתהליך."

התכנית הבית ספרית מתקיימת בכעשרים בתי ספר - בשעלבים, בקרני שומרון, בכפר אדומים, במצפה ירחו, באולפנא בכוכב יעקב, בקבוצת יבנה, בדימונה, בירוחם ואיך לא, גם בבתי הספר ביד בנימין. בימים אלה נבנתה תכנית התערבות תואמת מגור לעיריית בני ברק, מתוך התפיסה שמענה חברתי נכון יהווה פתרון לבעיות נשירה בהמשך.

בנייה בלוחות גבס יכולה להגשים את כל החלומות המעוצבים שלנו ולהפוך אותם למציאות. השימוש בלוחות גבס מתבצע במהירות, בקלות ובפשטות ויכול להפוך כל דירה סטנדרטית לדירה מסוגנת ומעוצבת להפליא. בנייה בגבס מאפשרת גמישות והתאמת הבית לצרכים משתנים.

אורבונד תעשיות גבס ומוצריו בע"מ www.orbond.co.il orbond@orbond.co.il
הנהלה ושיווק: החרושת 30 אור יהודה 6037597 טל. 03-6342853 פקס. 03-6342894
מפעל: אזור תעשייה אלון תבור עפולה 1812202 טל. 04-6521141 פקס. 04-6521448